

VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

CIVILINĖS SAUGOS STIPRINIMO KONCEPCIJA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Civilinės saugos stiprinimo koncepcijoje (toliau – Koncepcija) numatomos civilinės saugos¹ (toliau – CS) plėtros kryptys iki 2030 metų. Šiuo dokumentu siekiama plėtoti krizių valdymo ir CS sistemos subjektų sąveiką ir pajėgų gebėjimus veikti krizių, ekstremaliųjų situacijų, nepaprastosios padėties ir karo sąlygomis.

2. Koncepcijos paskirtis – pateikti pasiūlymus dėl CS raidos orientyrų, kuriais remiantis Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo nustatyta tvarka rengiama ilgalaikė valstybinė saugumo stiprinimo programa – Civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programa, kuri numatyta Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. XII-724 „Dėl Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo plano ir Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių planavimo dokumentų rengimo plano patvirtinimo“.

II SKYRIUS PAGRINDINĖS CS POLITIKOS PRIELAIDOS

3. Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, 226 punkte yra įtvirtintas visuotinio saugumo principas, kuris remiasi ne tik kariuomenės, bet ir visos valstybės, jos piliečių aktyviu dalyvavimu ir pasirengimu tiek ginkluotai gynybai, tiek nekarinėms grėsmėms; tiek valstybės institucijų, tiek ir visuomenės įsitraukimu sujungiant karinių ir civilinių valstybės institucijų, privataus sektoriaus ir visuomenės veiksmus didinant atsparumą, gerinant pasirengimą ir stiprinant koordinuotą atsaką į Lietuvai kylančias grėsmes. Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 11.7.2 papunktyje numatyta parengti įstatymų projektus, kurių reikia krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo modelio teisiniam reglamentavimui nustatyti.

4. Ministro Pirmininko 2021 m. vasario 1 d. potvarkiu Nr. 11 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudarytai darbo grupei pavesta pateikti Vyriausybei pasiūlymus dėl veiksmingo krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo modelio, užtikrinančio koordinuotą ir efektyvų pasirengimą krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms, nuolatinę situacijų stebėseną, vertinimą ir veiksmingą krizių bei ekstremaliųjų situacijų valdymą, bei siūlomo krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo modelio įdiegimo veiksmų planą. Darbo grupė pateikė su Vyriausybės programa ir programos nuostatų įgyvendinimo planu suderintus pasiūlymus dėl veiksmingo krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo modelio. Vyriausybė 2021 m. liepos 28 d. protokoliniu sprendimu pritarė darbo grupės pasiūlymams dėl krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo modelio ir jo įgyvendinimo plano.

¹ Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatyme civilinė sauga apibrėžiama kaip veikla, apimanti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų ir gyventojų pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, veiksmus joms gresiant ar susidarius, ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą.

5. Sisteminės krizių valdymo ir CS problemos išsamiai išnagrinėtos Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2022 m. vasario 9 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-1 „Institucijų pasirengimas reaguoti į ekstremaliąsias situacijas“ ir taip pat analizuotos Ministro Pirmininko 2021 m. vasario 1 d. potvarkiu Nr. 11 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudarytos darbo grupės parengtuose pasiūlymuose.

6. Pagrindinės sisteminės krizių valdymo ir CS problemos:

- neefektyviai prognozuojamos ir nustatomos grėsmės ir pavojai, galintys sukelti ekstremaliąsias situacijas ar krizes;
- ekstremaliųjų situacijų rizikos mažinimo priemonių planavimas nėra efektyvus, trūksta šių priemonių įgyvendinimo kontrolės ir nuoseklumo;
- trūksta ekstremaliosios situacijos neigiamų padarinių mažinimo efektyvaus vertinimo ir kontrolės mechanizmo;
- krizių (nekarinių situacijų) ir ekstremaliųjų situacijų, mobilizacijos ir priimančios šalies paramos valdymo sistemų bendradarbiavimo teisinis reglamentavimas nėra visiškai baigtas ir suderintas, o sąveikumas patikrintas tikrovėje;
- visuomenės atsparumo ir savisaugos žinių ir įgūdžių stiprinimas nėra pakankamai veiksmingas ir tvarus;
- trūksta CS mokymo ir švietimo sistemos efektyvumo vertinimo, nėra sistemiškai nagrinėjamos ir sprendžiamos problemos šioje srityje;
- esama valstybės rezervo sistema nėra efektyvi, jos planavimo principai tarp skirtingų rezervo tvarkytojų nėra suderinti ir optimizuoti.

7. Modeliui įgyvendinti Vyriausybės kanclerio 2021 m. lapkričio 12 d. įsakymu Nr. V-163 sudaryta darbo grupė parengė naują Civilinės saugos įstatymo redakciją ir lydimųjų įstatymų pakeitimus. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2022 m. birželio 15 d. patvirtino šį įstatymų pakeitimų paketą ir pateikė Lietuvos Respublikos Seimui. Seimas 2022 m. gruodžio 8 d. priėmė įstatymų pakeitimo paketą, iš kurių pagrindinis – Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymas (toliau – KVCSĮ).

8. KVCSĮ ir ši Konceptija remiasi 2020–2022 m. Lietuvoje valdytų didelio masto ekstremaliųjų situacijų – COVID-19 ligos sukeltos pandemijos ir masinio užsieniečių atplūdžio – įgyta patirtimi, kad būtina:

- 8.1. *sujungti* krizių valdymo ir CS sistemas, kaip perteklinių grandžių *atsisakant Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos* ir savivaldybių ekstremaliųjų situacijų komisijų;
- 8.2. *konsoliduoti* pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms ir krizėms, grėsmių stebėsenos ir vertinimo procesus Vyriausybės lygmeniu, *įsteigiant Nacionalinę krizių valdymo centrą*;
- 8.3. aiškiai *reglamentuoti* valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų atsakomybę už parengtį krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms šių institucijų veiklos (valdymo) srityse (įtvirtinamas institucinės atsakomybės principas);
- 8.4. *reglamentuoti* nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO) pasitelkimą krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms valdyti ir padariniams šalinti, NVO pajėgų pasirengimą ir mokymą;
- 8.5. *sudaryti* teisinės prielaidas koordinuotam ir efektyviam pasirengimui valdyti krizes ir ekstremaliąsias situacijas, jų prevencijai, nuolatinei situacijų stebėsenai, vertinimui ir veiksmingam krizių bei ekstremaliųjų situacijų valdymui.

9. CS iššūkių kelia pavojai ir kompleksinės ekstremaliosios situacijos, kurios vienu metu daro poveikį keliems sektoriams, taip pat pasižymi ilga trukme ir kurių rizika įvertinta kaip didelė arba labai didelė **Nacionalinėje rizikos analizėje** (patikslintoje 2021 m.)². Seimo nutarimu 2021 m. gruodžio 22 d. atnaujintos **Nacionalinio saugumo strategijos** (toliau – Strategija) trečiajame skyriuje eiliškumo tvarka įvardijamos **aktualiausios grėsmės** nacionaliniam saugumui. Kai kurios iš jų neatidėliotinai reikalauja **CS numatyti papildomų priemonių ir išteklių pasirengti valdyti šias galimas grėsmes**:

9.1. Strategija didžiausia grėsme Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui ir nacionalinių interesų užtikrinimui įvardija augantį Rusijos Federacijos valdžios autoritarizmą, agresyvumą ir imperialistinių ambicijų įgyvendinimą karinėmis ir kitomis, nekonvencinėmis hibridinėmis priemonėmis. Strategijoje teigiama, kad Rusijos Federacija intensyviai vysto puolamuosius karinius pajėgumus, toliau tęsia agresiją valstybių kaimynių atžvilgiu, pažeidžia tarptautinės teisės normas ir principus. Rusijos Federacija taip pat deklaruoja pasirengimą ir valią naudoti karinę jėgą siekdama savo tikslų, neatmesdama branduolinio ginklo panaudojimo galimybės prieš jo neturinčias valstybes.

9.2. Strategijoje teigiama, kad autoritarinio Baltarusijos Respublikos politinio režimo priešiškus ir vykdomos provokacijos prieš Lietuvos Respubliką bei kitas demokratines valstybes didina nenusipėjamumą ir kelia naujų saugumo grėsmių auganti Rusijos Federacijos įtaka Baltarusijos Respublikai, politinės, ekonominės ir karinės abiejų valstybių integracijos stiprinimas neigiamai veikia Lietuvos Respublikos ir viso regiono saugumo aplinką. Papildomas grėsmes nacionaliniam saugumui kelia šių valstybių kuriamos šiuolaikinės technologijos ir programinė įranga, įgalinanti kenkiamąją jų veiklą.

9.3. Strategijoje pabrėžiama, kad užsienio valstybių įtaka kuriant ir išlaikant ekonominę ir energetinę priklausomybę bei tokios priklausomybės keliamos grėsmės nacionaliniam saugumui išlieka aktualios, o jų valdymas reikalauja ypatingo dėmesio vertinant atitiktį nacionalinio saugumo interesams. Baltijos valstybių elektros sistemos sinchronizacija ir prisijungimas prie žemyninės Europos elektros tinklų sistemos, taip pat kitos strategiškai svarbios energetikos, ekonomikos ir ūkio pažeidžiamumo mažinimo priemonės gali paskatinti aktyvesnį priešiškų užsienio valstybių veikimą prieš Lietuvos Respubliką.

9.4. Kaip branduolinių ar radiologinių avarių grėsmę Strategija apibrėžia pradėjusią veikti Baltarusijos atominę elektrinę, kuri pastatyta nesilaikant tarptautinių saugumo standartų prie pat mūsų valstybės sienos. Be to, Rusijos Federacijos kariniai veiksmai Ukrainoje, keliantys grėsmę civilinės paskirties branduolinės energetikos objektų saugiam eksploatavimui, didina įtampą ir sudaro sąlygas kilti branduolinėms avarijoms.

9.5. Strategijoje numatoma, kad dėl klimato kaitos poveikio didelę žalą gali kelti ekstremalieji hidrometeorologiniai reiškiniai bei orų anomalijos, kurios reikalauja daugiau dėmesio skirti pasirengimui gamtinės kilmės krizėms ar ekstremaliosioms situacijoms, ir kartu, kaip reikšmingas papildomas veiksnys, skatinantis konfliktus, migraciją, keliantis apsirūpinimo maistu bei vandeniu ir kitus iššūkius klimato kaitos labiausiai veikiamuose regionuose Europos kaimynystėje. Strategijoje pabrėžiama, kad COVID-19 ligos sukeltos pandemijos padariniai

² 2021 m. Nacionalinės rizikos analizė (analizės atlikimo koordinatorius – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos) [prieiga per internetą: <https://pagd.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/civiline-sauga/nacionaline-rizikos-analize>; žiūrėta 2022-03-03].

visuomenės sveikatai, socialinei ir ekonominei valstybės raidai reikalauja didinti valstybės ir visuomenės atsparumą galimiems didelio masto atėties pavojams, nes technogeninių, gamtinių, sveikatos ar kitų krizių pavojus egzistuoja nuolat³. Europos pasirengimo ekstremaliosioms sveikatos situacijoms ir reagavimo į jas institucijos (HERA) pateiktame prioritetiniu trijų didžiausių grėsmių sveikatai sąraše yra: 1) patogenai, turintys didelį pandemijos potencialą; 2) cheminės, biologinės, radiologinės ir branduolinės grėsmės; 3) grėsmės, kylančios dėl atsparumo antimikrobinėms medžiagoms.

10. Strategijoje atskirų sričių saugumo politikos elementai jungiami į vientisą visumą. CS stiprinimas, gyventojų sąmoningumo didinimas turi būti vykdomas, atsižvelgiant į visus galimus pavojus ir grėsmes. Strategijos 36.2–36.8. papunkčiuose numatoma būtinybė plėtoti CS subjektų sąveiką ir pajėgų gebėjimus veikti krizių, ekstremaliųjų situacijų, nepaprastosios padėties ir karo sąlygomis ir didinti visuomenės savisaugos kultūrą. 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano 10.4 uždavinys taip pat reikalauja „užtikrinti efektyvų krizių nacionalinio saugumo srityje ir ekstremaliųjų situacijų valdymą bei jų prevenciją“. Taip pat Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto 2022 m. gegužės 16 d. sprendime Nr. 104-spr-6 išsakyta Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai (toliau – VRM) kvietimas pristatyti Civilinės saugos koncepciją ir Civilinės saugos stiprinimo plėtos programos projektą.

11. 2022 m. liepos 15 d. pasirašytame **parlamentinių politinių partijų susitarime dėl nacionalinio saugumo ir gynybos artimiausio laikotarpio sustiprinimo** teigiama, kad Rusijos karas prieš Ukrainą bei siekis ją okupuoti dramatiškai pakeitė Lietuvos ir Baltijos šalių regiono saugumo situaciją. Rusijos agresija lemia būtinybę stiprinti krizių valdymo ir CS sistemą kaip vieną iš pamatinių visuotinio gynybos modelio atramų. CS institucijų atsparumas grėsmėms ir jų bei CS pajėgų pasirengimas apsaugoti gyventojus, jų sveikatą, turtą ir aplinką nėra pakankamas, kaip ir pačių gyventojų apsisaugojimo žinios ir įgūdžiai, o reikiamos investicijos į atitinkamas prevencijos ir pasirengimo priemones jau ilgą laiką neužtikrinamos. Ilgus metus ekstremaliųjų situacijų valdymui ir CS nebuvo skiriama deramo dėmesio ir finansavimo.

12. Karinė grėsmė Lietuvai verčia siekti glaudesnių bendradarbiavimo ir veiksmų koordinavimo nacionaliniu lygmeniu tarp CS ir krašto apsaugos sistemos institucijų, siekiant užtikrinti deramą pasirengimą mobilizacijai ir priimančios šalies paramai, ypač susidarius hibridinių grėsmių situacijų. Taip pat bus siekiama laiku perspėti CS subjektus ir visuomenę apie karo metu greitai atsirandančias grėsmes (balistinių, sparnuotųjų raketų, orlaivių ar kompleksinės oro atakas).

13. Taip pat būtina stiprinti efektyvią sąveiką su Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (toliau – NATO) ir Europos Sąjungos (toliau – ES) atitinkamais krizių valdymo ir CS mechanizmais – suderinti nacionalines krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo procedūras su NATO ir ES krizių valdymo sistemų procedūromis. Šis procesas nėra iki galo koordinuotas ir efektyvus. Laukia neatidėliotini darbai organizuoti ir koordinuoti NATO ir ES krizių valdymo reikalavimų įgyvendinimą ir pritaikymą nacionaliniam kontekstui.

14. NATO šalys yra sutarusios daugiau dėmesio skirti savo civilinių sektorių atsparumui stiprinti. Šio sutarimo pagrindu suformuluoti septyni pagrindiniai NATO atsparumo reikalavimai, siekiant nustatyti ir mažinti sąjungininkių atsparumo spragas. Atsižvelgdama į Aljanso atsparumo

³ Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimas Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ pakeitimo (nauja redakcija 2021 m. gruodžio 16 d. Nr. XIV-795), p. 4-6 [prieiga per internetą: <https://e-eimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.167925/asr>; žiūrėta 2022-08-03].

tikslus, Lietuva turės nusistatyti nacionalinius atsparumo uždavinius ir koordinuoti, kaip įgyvendinami šie NATO atsparumo reikalavimai, dalyvauti ES integruoto politinio atsako į krizes mechanizme, parengti ES solidarumo sąlygos įgyvendinimo nacionalinę tvarką, užtikrinti geresnę integraciją į ES CS mechanizmą ir prisidėti prie ES atsparumo tikslų CS srityje įgyvendinimo. Siekiant glaudaus nacionalinių ir NATO bei ES priemonių suderinamumo, parengties pareigūnai institucijose būtų atsakingi ir už atsparumo kriterijų įgyvendinimą.

15. Siekiant sudaryti tinkamas prielaidas tvariai integruotai CS plėtrai ir stiprinimui, Seimo nutarimu nustatyta parengti Civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programą⁴, kurios priemonės užtikrintų sisteminių pokyčių šioje srityje įgyvendinimą apibūrinant esmines CS tobulinimo kryptis: visuomenės švietimą, komunikaciją ir savisaugos kultūros ugdymą, krizių valdymo ir CS sistemą užtikrinančių valstybės ir savivaldybių institucijų, ūkio subjektų, NVO ir kitų įstaigų žmogiškųjų išteklių, kompetencijų ir infrastruktūros stiprinimą bei koordinuotą CS pajėgų sąveiką, panaudojant šiuolaikines geoinformacines sistemas (toliau – GIS) skaitmenizuoti procesus.

III SKYRIUS ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ

16. Krizių ir CS sistemos pagrindas yra jos subjektai, kurie ne tik vertina galimus pavojus ir grėsmes, bet ir, atsižvelgdami į rizikos bei grėsmių vertinimo rezultatus, planuoja ir įgyvendina prevencijos, pasirengimo ir reagavimo priemones. Nuo krizių valdymo ir CS saugos subjektų pasirengimo lygio priklauso ekstremaliųjų situacijų ir krizių valdymo veiksmingumas, taip pat ir efektyvus gyventojų gebėjimo atpažinti grėsmes ir pavojus, jų žinių ir įgūdžių, kaip apsisaugoti nuo grėsmių neigiamo poveikio ir pasirūpinti savo saugumu, stiprinimas.

17. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD) duomenimis, 2021 m. kas ketvirtas CS subjektas neužtikrintų veiksmingo ekstremaliosios situacijos valdymo⁵. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų atsparumas grėsmėms ir jų pasirengimas apsaugoti gyventojus nėra pakankamas: krizių valdymo ir CS sistemos subjektai dar nėra sukaupę reikiamo kiekio atsargų, kad užtikrintų veiklos tęstinumą nutrūkus tiekimo grandinėms, esant sutrikimų energetikos sektoriuje ar kitais ypatingais atvejais. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. vasario 8 d. priimta nauja nutarimo Nr. 286 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo atitinkamų nuostatų įgyvendinimo“ redakcija sudaro geras teisinės prielaidas užtikrinti institucijų autonominį funkcionavimą ir veiklos tęstinumą, sukaupiant reikalingas nustatytų galimų pavojų atveju būtinų priemonių ir asmeninių apsaugos priemonių atsargas.

⁴ Žr. Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. gruodžio 22 d. nutarimą Nr. XIV-1734 „Dėl Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo plano patvirtinimo“. Anksčiau Lietuvos Respublikos civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos plėtotos programa buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2000 m. balandžio 13 d. nutarimu Nr. VIII-1620, taip pat buvo bandyta parengti Lietuvos Respublikos civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos plėtotos programą 2009–2010 metais.

⁵ Kai pasirengimas reaguoti į ekstremaliąsias situacijas įvertintas daugiau kaip 75 %, laikoma, kad CS sistemos subjektas yra pasirengęs reaguoti į ekstremaliąsias situacijas, nuo 50 % iki 75 % imtinai – pasirengęs iš dalies, iki 50 % – nepasirengęs reaguoti į ekstremaliąsias situacijas.

18. 2020–2022 m. Lietuvoje buvo išskirtiniai, atsižvelgiant į susidariusias didelio masto ekstremaliąsias situacijas, taip pat naujus saugumo iššūkius ir grėsmes. Dėl pasaulinės COVID-19 ligos sukeltos pandemijos Lietuvoje buvo paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija ir šalies mastu įvestas karantinas. Pirmą kartą nepriklausomos Lietuvos istorijoje dėl hibridinės atakos – masinio užsieniečių antplūdžio – buvo paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija ir įvesta nepaprastoji padėtis, taip pat nepaprastoji padėtis buvo įvesta dėl Rusijos pradėto karo Ukrainoje. Saugumo situacija regione dar labiau išryškino stiprių valstybės ir savivaldybių institucijų, privataus sektoriaus ir pilietinės visuomenės būtinumą, kuris yra visuotinio saugumo pagrindas.

19. Baltarusijoje pradėjusi veikti atominė elektrinė yra atskiras nuolatinės grėsmės šaltinis. Joje nuolat fiksuojami saugumo incidentai. Situaciją apsunkina tai, kad Baltarusijos atominės elektrinės operatorius ir Baltarusijos institucijos slepia informaciją apie incidentus.⁶ Reaguojant į Baltarusijos atominės elektrinės keliamą grėsmę, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. spalio 27 d. pasitarime pritarta 5 metų trukmės Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių planui.

Valstybės ir savivaldybių įstaigų pasirengimas reaguoti į ekstremaliąsias situacijas 2021 metais

- **22 valstybės institucijos ar įstaigos** yra pasirengusios reaguoti į ekstremaliąsias situacijas.
 - **6 valstybės institucijos** yra **iš dalies** pasirengusios reaguoti į ekstremaliąsias situacijas.
 - **1 valstybės institucija nepasirengusi reaguoti į ekstremaliąsias situacijas.**
 - **45 savivaldybės** yra pasirengusios reaguoti į ekstremaliąsias situacijas
 - **14 savivaldybių iš dalies** pasirengusios reaguoti į ekstremaliąsias situacijas
 - **1 savivaldybė nepasirengusi reaguoti į ekstremaliąsias situacijas**
-

2021 m. Lietuvoje kilo:

- **1 valstybės lygio ekstremalioji situacija dėl masinio užsieniečių antplūdžio**
 - **2 valstybės lygio ekstremaliosios situacijos, buvo tęsiamos**
 - **9 savivaldybės lygio ekstremaliosios situacijos**
 - **710 ekstremaliųjų įvykių**
-

CS pratybos 2021 metais:

- **Surengtos 2 valstybės lygio CS pratybos**
 - **12 institucinio lygio CS pratybų**
 - **33 savivaldybės surengė savivaldybės lygio CS pratybų**
-

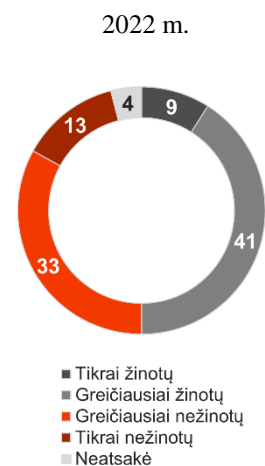
⁶ 2022 m. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento ir Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos parengtas grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas, p. 66–68.

20. Įvardytų pastarųjų metų iššūkių įveikimas reikalavo, reikalauja ir reikalaus ne tik valstybės ir savivaldos institucijų pasirengimo ir bendradarbiavimo, bet ir plataus tarptautinių partnerių įsitraukimo. Akivaizdu, kad šiuolaikinės nacionalinio saugumo, sveikatos, gamtos reiškinių ar kitų veiksnių sukeltos ekstremaliosios situacijos dažnu atveju negali būti suvaldomos nacionaliniu mastu, tam būtinas regioninis arba tarpvalstybinis bendradarbiavimas, kurio pagrindą sudaro ne tik istoriškai susiklostę kaimynystės santykiai, bet ir tarptautinis teisinis reglamentavimas. Siekiant atliepti šiuolaikinės esamos ir vis kylančias ekstremaliųjų situacijų grėsmes, tarptautinio bendradarbiavimo ir tarpvalstybinės institucinės sąveikos instrumentai CS srityje turi būti nuolat plečiami ir aktualizuojami, **užtikrinamas CS subjektų pagal jų kompetenciją dalyvavimas tarptautinių organizacijų ar tinklų veikloje.**

21. Pratybos yra svarbios tuo, kad padeda valstybės ir savivaldybių institucijoms patikrinti procedūras, veiksmus, sąveiką, o gyventojams – gauti žinių ir saugaus elgesio ekstremaliųjų situacijų, krizių ar karo metu pagrindus. Dėl COVID-19 ligos sukeltos pandemijos pratybų surengimo rodiklis žymiai sumažėjo, taip pat nereguliariai į pratybas buvo įtraukiamos NVO ir gyventojai. Pratybos suteikia galimybę mokytis esant saugiai aplinkai, nustatyti tobulintinas sritis, peržiūrėti procedūras, todėl svarbus sisteminis požiūris į pratybų metu nustatytą trūkumą šalinimą.

22. CS mokymas ir švietimas yra prioritetinga sritis. VRM užsakymu atliekamos visuomenės apklausos rodo (2022 m. duomenys), kad šalies gyventojai vis dar nepakankamai žino apie galimus pavojus ir **tik 9 % apklaustųjų** šalies gyventojų **tikrai žinotų** (41 % gyventojų, kurie **greičiausiai žinotų**), kaip reikėtų elgtis stichinių ar žmogaus sukeltų nelaimių metu. 2020 m. „Eurobarometro“ duomenimis Lietuva, kurios apklaustieji gyventojai „tikrai žino“ (10 %) arba „pakankamai žino“ (38 %) apie nelaimių riziką jų regione, yra penkta nuo galo ES valstybių narių apklausoje (mažiau žinančių apklaustųjų yra Bulgarijoje, Latvijoje, Slovakijoje ir Ispanijoje). Apklausos lyderės – Slovėnija (atitinkamai 27 % ir 53 %), Kroatija

(26 % ir 54 %), Lenkija (13 % ir 63 %), Prancūzija (22 % ir 50 %), Vokietija ir Nyderlandai (24 % ir 47 %) ⁷. Per trejus metus nepadaugėjo žmonių, manančių, kad jie žinotų, kaip elgtis stichinių ar žmogaus sukeltų nelaimių metu. Dažniau žinotų, kaip elgtis vidutinio amžiaus (30–49 m.), aukštesnio išsilavinimo, gaunantys didesnes nei vidutinės pajamas bei didmiesčių gyventojai. Žinantieji kaip elgtis tokiu atveju, daug dažniau pagrindiniu informacijos šaltiniu nurodė internetinę žiniasklaidą. Nežinantys, kaip elgtis stichinių nelaimių metu, dažniau pagrindiniu informacijos šaltiniu nurodė televiziją ir radiją.

1 pav. Apklaustųjų, žinančių, kaip reikėtų elgtis stichinių ar žmogaus sukeltų nelaimių metu, skaičius (%)

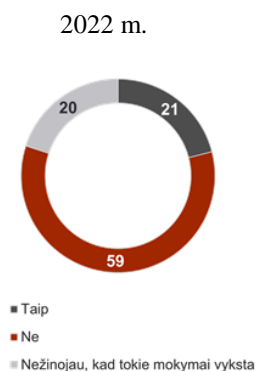

2 pav. Apklaustųjų, manančių, kad žino kaip reikėtų elgtis stichinių ar žmogaus sukeltų nelaimių metu, skaičiaus dinamika (%)

⁷ Eurobarometer, EU Civil protection, European Commission, April 2021 (Field work November 2020- December 2020) [prieiga per internetą: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2264>; žiūrėta 2022-08-04].

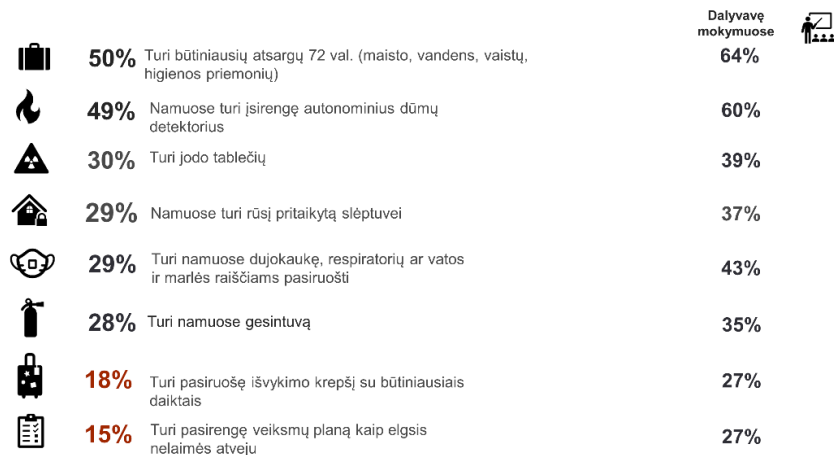
23. 2021 m. savivaldybės įvykdė 825 gyventojų CS švietimo priemones. Švietimo priemonių skaičius savivaldybėse labai varijuoja (1–60 priemonių). Didžiausią šviečiamojo pobūdžio medžiagos dalį sudarė mokomoji medžiaga prevencine tematika (atmintinės, lankstinukai, plakatai, įvairaus pobūdžio rekomendacijos). Populiariausia ir gyventojams priimtinausia CS aktualijų viešinimo forma yra žiniasklaida (televizija, radijas, interneto svetainės, laikraščiai bei žurnalai). Taip pat buvo organizuojami įvairūs renginiai (akcijos, konkursai, stovyklos ir kt.). Reaguodama į išaugusį gyventojų susidomėjimą, kaip elgtis galimų karinių ir kitų grėsmių ir pavojų atvejais, 2022 m. gegužės ir birželio mėnesiais VRM inicijavo ir kartu su PAGD bei savivaldybių CS specialistais vykdė šalies mastu informacinę CS akciją „Žinojimas saugo“ – lankė vietos bendruomenes, mokyklas, susitiko su senjorais, seniūnais ir socialiniais darbuotojais, neįgaliaisiais. Itin sėkminga buvo ir didelę sklaidą generavo ir VRM 2023 m. inicijuota kampanija „Esame komanda, turime planą“. Siekiant didinti visuomenės informuotumą ir atsparumą galimoms branduolinėms ar radiologinėms avarijoms, Radiacinės saugos centras (toliau – RSC) įvairiomis komunikavimo formomis nuolatos teikia informaciją visuomenei. Greta tiesioginio bendravimo šiuolaikinės technologijos

suteikia galimybę mokytis ir šviestis nuotoliniu būdu. Gyventojams šviesti gali būti parenkamos skirtingos galimybės ir formos –

3 pav. Apklaustųjų dalyvavimas CS mokymuose (%)

pradedant nuo mobiliųjų telefonų aplikacijų iki susitikimų su gyventojais bendruomenėse, įtraukiant visus gyventojus ir atsižvelgiant į jų skirtingus poreikius. Vis dėlto tik penktadalis Lietuvos gyventojų pagal 2022 m. apklausos duomenis yra dalyvavę CS mokymuose. Mokymai turi teigiamą poveikį, nes net 64 % iš dalyvavusių mokymuose turi būtiniausių atsargų 3 paroms – maisto, vaistų, higienos priemonių. Jie daug dažniau ėmėsi konkrečių veiksmų, siekdami apsaugoti patys ir apsaugoti savo šeimos turtą – susikrovė išvykimo krepšį ar pasirengė šeimos veiksmų planą.

4 pav. Apklaustųjų pasirengimas ekstremalioms situacijoms ir dalyvavimas CS mokymuose (%)

24. Kiekvienos ekstremaliosios situacijos ar krizės atveju ypač svarbu būti perspėtam apie pavojų, tačiau šios dienos situacija perspėjimo srityje netenkina CS subjektų ir gyventojų poreikių. **Lietuvoje sirenų tinklą sudaro 927 sirenos, kuriomis šiuo metu perspėjama apie 1 041 755 gyventojai, arba 37 %⁸ gyventojų.** Iki 2024 m. pabaigos įrengus naujas 197 sirenas ir išmontavus 15 esamų sirenų, tinklą sudarytų **1 109 sirenos**, kuriomis bus galima perspėti 1 453 844 gyventojus, arba **51 % gyventojų**. Nėra galimybės viso sirenų tinklo aktyvuoti iš vienos kompiuterizuotos darbo vietos dėl šiuo metu veikiančių skirtingų, decentralizuotų kai kuriais atvejais vietinių aktyvavimo būdų, dėl ko gaištamas laikas, tam naudojami gana dideli žmogiškieji ištekliai.

Apskritis	Vidutinis garso padengimo spindulys (m)	Vidutinis sirenos garso slėgis 30 m atstumu (dB)	Vidutinis viena sirena perspėjamų žmonių skaičius	Sirenų skaičius
Kauno	599	116	1 923	230
Klaipėdos	611	116	2 227	116
Vilniaus	828	112	2 575	111
Šiaulių	470	114	1 312	102
Panevėžio	604	117	1 457	88
Utenos	650	115	1 187	87
Tauragės	671	116	894	56
Marijampolės	693	117	1 355	52
Telšių	557	118	1 214	48
Aljtaus	819	112	2 037	37
Viso	635	115	1 731	927

5 pav. Sirenų pasiskirstymas šalyje 2022 m.

⁸ Lietuvos gyventojai suprantami kaip *nuolatiniai gyventojai* – visi asmenys, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvos Respublikoje. Lietuvos statistikos departamento 2021 m. sausio 1 d. duomenimis, nuolatinių gyventojų Lietuvoje buvo 2 810 761 asmuo.

25. Gyventojų perspėjimo ir informavimo, naudojant viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjų tinklų infrastruktūrą, sistema (toliau – GPIS) yra nepakankamai efektyvi – neatnaujinta perspėjimo įranga judriojo mobiliojo ryšio tinkluose ir nepritaikyta 5G ryšiui. VRM tyrimas parodė, kad GPIS trumpuosius pranešimus į mobiliuosius telefonus 2022 m. teigė gavę 82 % apklaustųjų, GPIS turi per mažai perspėjimo ir informavimo įrankių, pritaikytų neįgaliesiems, asmenims, turintiems kitų laikinų ar nuolatinių fizinių apribojimų. Gyventojų pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms platforma **LT72 nepritaikyta gyventojų informavimui didelio**

Pagrindiniai KAS rodikliai (2022 m. I ketv.):

34 % gyventojų užtikrinta vieta KAS.

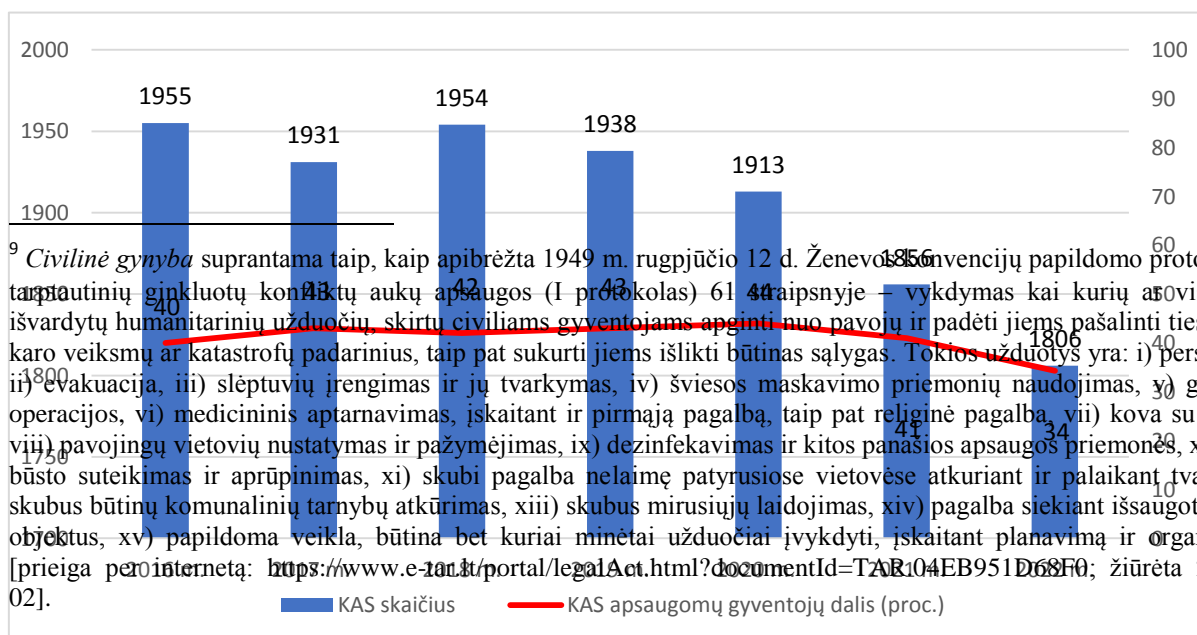
4,4 % gyventojų užtikrinta vieta KAS rūsyje ar cokoliniame aukšte, ši vieta skirta gyventojams apsaugoti nuo dalies karo pavojingų veiksnių (antrinis bombardavimo poveikis – viršslėgio banga ir skeveldrų poveikis, tačiau netinkama CBRN ginklų naudojimui prieš civilius ar tiesioginio pataikymo į KAS atvejais).

6,4 kv. metro rūsio plotas, tenkantis vienam šalies gyventojui (duomenys iš Nekilnojamojo turto registro); į šį plotą įskaičiuoti visų statinių

masto ekstremaliųjų situacijų atvejais. Informacijos pateikimui, vertinant platformą esamo visuomenės informacinio pažangumo ir brandos kontekste, trūksta patrauklumo, interaktyvumo ir pritaikymo skirtingoms visuomenės grupėms; nepakankamai naudojami kiti medijos ir sklaidos įrankiai.

26. Pasibaigus Šaltajam karui, civilinės gynybos⁹ sistemos pradėjo orientuotis į taikos meto ekstremaliąsias situacijas – gamtinės, techninės, socialinės ir ekologinės kilmės pavojus. CS uždavinys tapo gyventojų apsauga taikos metu. Daugelyje Europos šalių nebeliko

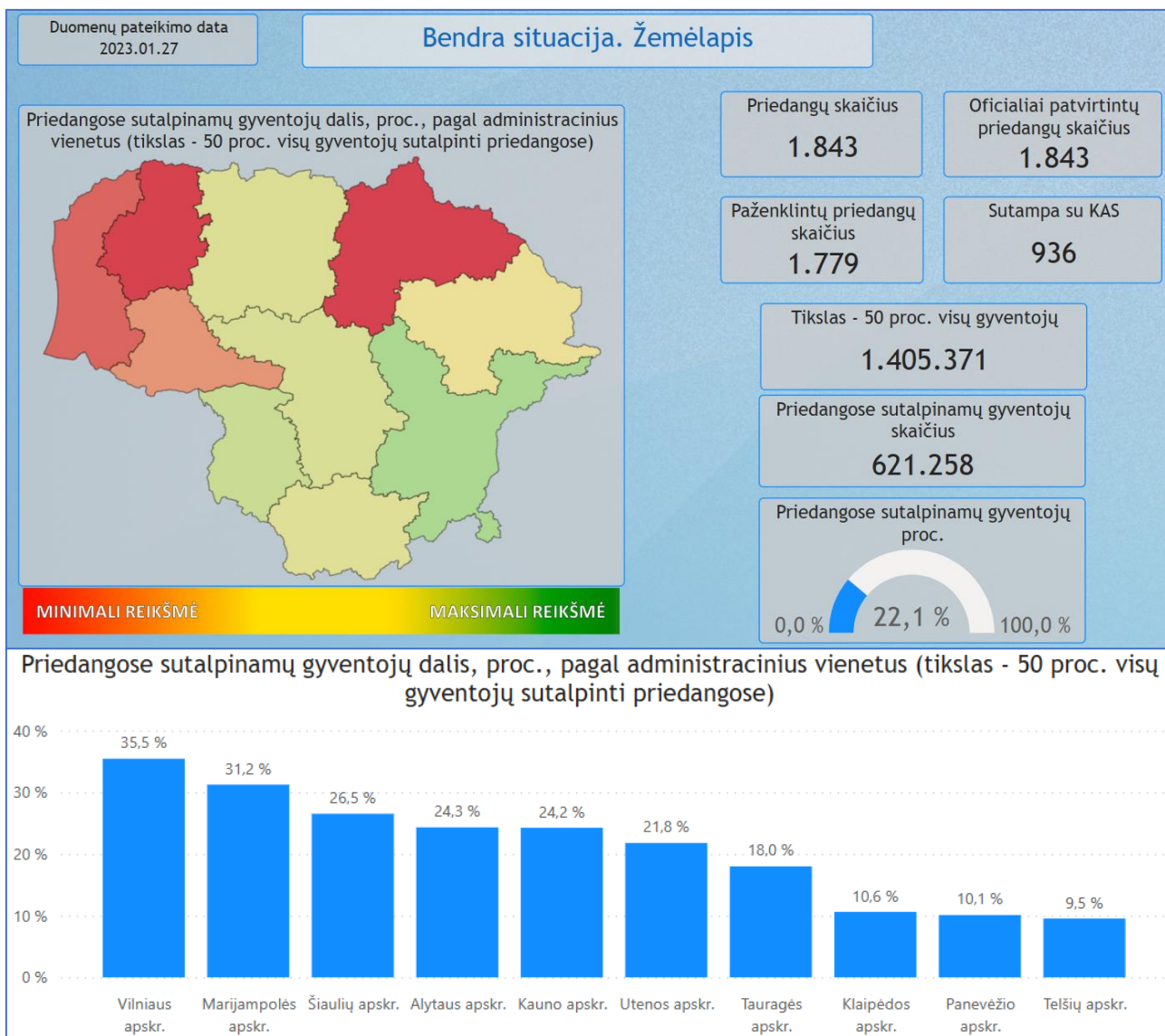
slėptuvių tinklo, išskyrus Suomiją, Norvegiją, Šveicariją ir iš dalies Švediją. Lietuvoje gyventojams apsaugoti nuo ekstremaliųjų situacijų pavojaus buvo parenkami visuomeninės paskirties pastatai (**kolektyvinės apsaugos statiniai**, toliau – KAS) ir pažymimi atitinkamu ženklu. PAGD 2022 m. I–II ketv. inventorizavus savivaldybių numatytus KAS, atsižvelgiant į galimybę apsaugoti gyventojus ne tik ekstremaliosios situacijos, bet ir karo metu, patikslintas jų sąrašas. Savivaldybės numatė iš viso **1 806** tokius statinius, juose yra 1 852 660 kv. metrų ploto, tinkamo laikinai apgyvendinti **962 695 (34 %) šalies gyventojus**. Nuo 2020 m. KAS skaičius ir juose galinčių būti apgyvendintų gyventojų skaičius mažėjo.

6 pav. KAS skaičius ir juose apsaugomų gyventojų dalis 2016–2022 m.

27. Atsižvelgiant į pasikeitusią saugumo situaciją, **gyventojų trumpalaikiai apsaugai** nuo atsiradusių gyvybei ar sveikatai pavojingų veiksmų, gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai ar **karo metu**, turi būti kuriamas tinkamų patalpų, inžinerinių statinių – **priedangų tinklas**, atitinkamai jį įteisinant ir plečiant. Pagal duomenis, gautus iš valstybės įmonės Registrų centro, 2022 m. balandžio–liepos mėnesiais PAGD patikrino į KAS tinklą neįtrauktus **2076 pastatus**, turinčius požeminių patalpų ar kitų patalpų, kurios gali būti priedangos. Taip pat, atsižvelgiant į Priedangos parinkimo ir ženklinimo rekomendacijos, patvirtintas PAGD direktoriaus 2022 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. 1-327, visų **savivaldybių administracijos sudarė preliminarinius priedangų sąrašus**, ir, 2023 m. sausio mėn. duomenimis, **visos 60 savivaldybių juos pasitvirtino**.

28. Minėtas dokumentas yra tinkamas sprendimas priedangų identifikavimo ir jų tinklo plėtros pradžia, į kurią atsižvelgiant **iš visų Lietuvoje esančių 1 806 KAS, 936 KAS yra parinkti pastatuose, turinčiuose rūšį, pusrūšį ar cokolinį aukštą**, ir juos būtų galima panaudoti gyventojų priedangai, kilus oro pavojui, nuo tiesioginio ir netiesioginio apšaudymo grėsmės karinės agresijos metu. Papildomai savivaldybės nustatė ir priedangoms parinko dar **907 pastatų. Karo atveju priedangų ir KAS, tinkančių priedangai, užtektų ne mažiau kaip 621 258 šalies gyventojų (arba maždaug 22 %)**. KVCSI įstatymo lygmeniu sudarytos teisinės tvaraus priedangų tinklo įgyvendinimo prielaidos – įtrauktos nuostatos dėl naujai statomų statinių su priedangomis po jais.

7 pav. KAS su priedangomis ir kitų priedangų skaičius. Priedangose sutalpinamų gyventojų dalis, %, apskrityse (2023-01-27 duomenimis)

29.

alstybės ir savivaldybių institucijų ar įstaigų ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų (toliau – ESOC) veikla, gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai, turi būti nenutrūkstanta, o narių saugumas – užtikrintas slėptuvėse arba saugiose darbo vietose. Saugių darbo vietų parinkimas vertinamas ir grindžiamas institucijos rizikos analizėje ir derinamas su PAGD. Pagal Vyriausybės 2018 m. sausio 24 d. nutarimą Nr. 96 „Dėl slėptuvių poreikio nustatymo“, slėptuves arba saugias darbo vietas turi įsirengti **23 valstybės institucijos**, kuriose steigiami ESOC, ir **17 savivaldybių**, kurių ESOC patenka į nesaugias teritorijas. Taip pat atskirai **slėptuvė įrengiama valstybės ESOC** (ją įrengia PAGD). Atitinkančią reikalavimus **slėptuvę turi viena valstybės institucija – PAGD**. Iki 2022 m. pabaigos slėptuvė, atitinkanti teisės aktų reikalavimus, bus įrengta **dar vienoje valstybės institucijoje**. Įsirengti slėptuves **planuoja 2** valstybės institucijos, **8** valstybės institucijos ir įstaigos **vertins galimybę** įsirengti slėptuvę, **viena** valstybės institucija **įsirengs** slėptuvę, jei valstybės skirs tam lėšų. **Saugias darbo vietas** 2021–2022 m. įsirengė ir su PAGD suderino **7 valstybės institucijos**, bet nė viena savivaldybės administracija. 15 valstybės institucijų ar įstaigų neturi nei slėptuvių, nei saugių darbo vietų. Pažymėtina, kad net ir tos valstybės institucijos, kurios

su PAGD nėra oficialiai suderinusios ESOC saugių darbo vietų, jas yra numačiusios. Tačiau net ir tos valstybės institucijos, kurios ESOC saugias darbo vietas su PAGD suderino, nė viena jų nevertino karinės grėsmės. Todėl, pakitus geopolitinei situacijai regione ir siekiant geriau apsaugoti ESOC narius, tikslinga ESOC saugias darbo vietas parinkti statiniuose ir (ar) patalpose, kurios būtų tinkamos apsisaugoti karinių grėsmių atveju, arba svarstyti galimybes įsirengti mobilias darbo vietas (mobilią vadavietę) ar slėptuvę. Institucijoms, kurios ESOC saugias darbo vietas suderino su PAGD, taip pat siūlytina įvertinti jau parinktas patalpas karinės grėsmės kontekste ir prireikus ieškoti tinkamu alternatyvų.

30. Slėptuves arba ESOC veiklai saugias darbo vietas **turi įsirengti 17 savivaldybių**¹⁰. Tačiau **nė viena iš šių savivaldybių neturi nei slėptuvės, nei saugios darbo vietos**, nors visos jos nurodo, kad ESOC patalpos yra numatytos (parinktos). 13 savivaldybių nurodė, kad ESOC saugios darbo vietos įrengtos iš dalies, o 4 savivaldybės (Vilniaus m., Molėtų r., Utenos r. ir Visagino) tik numatė (parinko) saugias darbo vietas ESOC.

31. PAGD, bendradarbiaudamas su savivaldybėmis, 2022 m. gegužės mėnesį surinko faktinius duomenis apie 2005 m. šalyje buvusių slėptuvių būklę ir nustatė, kad iš **986** buvusių slėptuvių **162 objektai (kuriuose telpa 41 673 gyventojai (apie 1,5 %))** gali būti be papildomų investicijų labai greitai (per mažiau nei 3 valandas) pritaikyti gyventojams pasislėpti (patalpos naudojamos ir prižiūrimos, jų būklė yra tinkama gyventojams slėptis). **Kitus 367 objektus (kuriuose telpa 94 258 gyventojai (apie 3,3 %))** galima paversti efektyviomis priedangomis, tačiau reikia ilgalaikių investicijų, nes patalpos yra nenaudojamos ar apleistos. Jas reikėtų įrengti arba iš esmės atnaujinti pastato konstrukcijas ir inžinerines sistemas.

32. Ekstremaliųjų situacijų, krizių atveju, nepaprastosios padėties, mobilizacijos ir karo padėties metu CS funkcionavimo ir nukentėjusių gyventojų poreikiams tenkinti naudojamos valstybės rezervo materialinių išteklių atsargos, tačiau trūksta sisteminio ir kompleksinio požiūrio, sudarant valstybės rezervą nėra pakankamai aiški „civilinės saugos priemonių atsargų“ samprata, iki šiol nėra patvirtintų kriterijų, ką ir kodėl, kokiais kiekiais reikėtų kaupti valstybės rezerve, nepakankamai operatyvios valstybės rezerve kaupiamų materialinių išteklių atsargų panaudojimo ir sandėliavimo galimybės, materialinių išteklių atsargos kaupiamos remiantis žinybine kompetencija, o kai kurios nomenklatūros kaupiamos inertiškai be aiškaus pagrindimo. Aktualus ir reikiamų lėšų, įsigyti trūkstamas valstybės rezervo materialinių išteklių atsargas, klausimas.

¹⁰ Nuo 2020 m. skaičius pakito (sumažėjo nuo 19 iki 17), nes 4 savivaldybių (Anykščių r., Ukmergės r., Varėnos r., Klaipėdos m.) teritorijos iš dalies patenka į poveikio zoną, tačiau jų ESOC yra saugioje teritorijoje, bet papildomai prisidėjo 2 savivaldybės (Kazlų Rūdos r. ir Marijampolės), patenkančios į pavojingojo objekto galimo pavojaus zonas.

1 schema. Valstybės ir savivaldybių institucijų ar įstaigų, įsirengusių slėptuves ar saugias darbo vietas, skaičius (2022 m. II pusm. duomenimis)

IV SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI (KRYPTYS)

33. Atsižvelgiant į Valstybės pažangos strategijos ir Nacionalinio saugumo strategijos nuostatas, 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane nustatytą 10 strateginį tikslą stiprinti nacionalinį saugumą ir jo pažangos 10.4 uždavinį bei CS sistemos būklės analizę ir plėtros poreikius, Konceptcijos tikslas – pasiekti darnios CS subjektų sąveikos, efektyvių pajėgumų veikti krizių, ekstremaliųjų situacijų, mobilizacijos ir karo sąlygomis bei geresnės visuomenės savisaugos kultūros – *pasirengusi visuomenė, pasirengusi valstybė, pasirengusios CS pajėgos*.

34. Kadangi, kaip minėta pirmiau, didžiausia grėsmė Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui ir nacionalinių interesų užtikrinimui kyla iš augančio Rusijos Federacijos valdžios autoritarizmo, agresyvumo ir imperialistinių ambicijų įgyvendinimo karinėmis ir kitomis, nekonvencinėmis hibridinėmis priemonėmis, svarbu užtikrinti glaudų šalies CS ir mobilizacijos bei karinės gynybos sistemų sąveikumą. Ginkluoto konflikto metu gyventojai bus apsaugoti priedangose arba, įvertinus konkrečios situacijos riziką, evakuojami į iš anksto numatytus KAS.

35. Siekiant apsaugoti gyventojų gyvybę ir sveikatą, turtą ir aplinką, Konceptijoje yra numatyti šie aštuoni pažangos prioritetai (uždaviniai):

35.1. **Stiprinti visuomenės pasirengimą ekstremaliųjų situacijų, krizių ir karo atvejams bei gyventojų savisaugos kultūrą.** Siekiamas rodiklis – **ne mažiau kaip 75 % apklaustųjų** turi reikiamų žinių, gebėjimų ir priemonių savimi pasirūpinti ne mažiau kaip 3 paras ekstremaliosios situacijos atveju.

35.2. **Plėsti ir tobulinti perspėjimo sistemą**, užtikrinant jos valdymą (aktyvavimą) valstybės ir savivaldybės lygmeniu, ir **gyventojų informavimą** apie rizikas ir pavojus bei

pasirengimo priemonės. Siekiamas rodiklis – **ne mažiau kaip 85 % gyventojų** apie gresiantį pavojų perspėjami nedelsiant (aktyvuojant perspėjimo sirenas, teikiant informaciją per televiziją ir radiją ir siunčiant gyventojų perspėjimo pranešimus į mobiliuosius telefonus).

35.3. Užtikrinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų, NVO ir kitų įstaigų pasirengimą tęsti veiklą krizių ir ekstremaliųjų situacijų metu, veiksmų koordinavimą su NATO ir ES krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo priemonėmis, pasirengimą teikti ir priimti tarptautinę pagalbą. Siekiamas rodiklis – **ne mažiau kaip 100 % valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų ir kitų įstaigų** būtų pasirengusios ekstremaliosioms situacijoms.

35.4. Plėsti KAS ir priedangų, slėptuvių arba saugių darbo vietų tinklą ir stiprinti valstybės ir savivaldybių pajėgumus evakuoti gyventojus, apsaugant jų gyvybę ir sveikatą, kai gresia ar susidaro ekstremalioji situacija, krizė ar karo metu. Siekiamas rodiklis – **ne mažiau kaip 50 % gyventojų užtikrinta galimybė oro pavojaus atveju pasinaudoti trumpalaikę (ne ilgiau kaip 5 valandas) apsauga priedangose iki 2023 m. pabaigos** ir visapusiška pagalba 3 paras KAS tinklo pastatuose, kurie nepatenka į pavojaus zoną.

35.5. Didinti valstybės tarnautojų, pareigūnų ir darbuotojų gebėjimą atpažinti rizikas ir pavojus, stiprinti jų žinias ir įgūdžius, kaip apsisaugoti patiems ir apsaugoti gyventojus nuo rizikų ir pavojų neigiamo poveikio. Siekiamas rodiklis – **ne mažiau kaip 90 % valstybės tarnautojų, pareigūnų ir darbuotojų**, kurių pareigos yra tiesiogiai susijusios su CS, tobulino kvalifikaciją ir išlaikė žinių ir gebėjimų testą.

35.6. Skatinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų ir kitų įstaigų bendradarbiavimą su savanoriais bei NVO ir panaudoti jų potencialą. Siekiamas rodiklis – **ne mažiau kaip 50 % CS subjektų vykdomose CS pratybose** būtų išbandomi bendradarbiavimo su savanoriais ir NVO veiksmai.

35.7. Stiprinti krizių valdymo ir CS subjektų bendraveiką, aktualizuoti tarptautinį bendradarbiavimą bei jo teisinius pagrindus, planuojant ir įgyvendinant prevencijos ir pasirengimo priemones, užtikrinant veiklos tęstinumą, valdant krizes bei ekstremaliasias situacijas ir likviduojant jų padarinius. Siekiamas rodiklis – **ne mažiau kaip 15 % vykdomų valstybės lygio CS pratybose veiksmų** būtų išbandomi bendradarbiaujant su tarptautiniais partneriais ir tarptautinėmis organizacijomis.

35.8. Tobulinti valstybės rezervo bendrą (integruotą) planavimą ir koordinavimą, užtikrinant reikiamų materialinių išteklių atsargų kaupimą, civilinės saugos subjektų mokymą naudotis valstybės rezerve esančiomis materialinių išteklių atsargomis, valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų greitą pasitelkimą. Siekiamas rodiklis – **ne mažiau kaip 30 dienų turi būti sukaupta valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų** būtiniausiems krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos poreikiams užtikrinti bet kurios ekstremaliosios situacijos atveju.

36. Konceptijos uždavinių įgyvendinimas suponuoja sutelktas valstybės ir savivaldybių institucijų, ūkio subjektų, kitų įstaigų, valstybinio ir privataus sektoriaus, NVO, savanorių ir gyventojų pastangas. Konceptijos uždaviniams pasiekti numatyti veiksmai grupuojami į tris ramsčius (uždavinių įgyvendinimo kryptis):

36.1. CS pajėgų parengtis, bendradarbiavimo su Lietuvos šaulių sąjunga, NVO ir savanoriais stiprinimas;

36.2. valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų, NVO ir kitų įstaigų atsparumas, valstybinio ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo didinimas;

36.3. visuomenės švietimas ir gyventojų savisaugos kultūra.

V SKYRIUS PREVENCIJOS, PASIRENGIMO, REAGAVIMO IR ATKŪRIMO VEIKSMŲ GAIRĖS

PIRMASIS SKIRSNIS CS PAJĖGŲ PARENGTIS

37. CS pajėgų¹¹ pagrindinė paskirtis – atlikti gelbėjimo, paieškos ir neatidėliotinus darbus, likviduoti įvykius, ekstremaliuosius įvykius ir jų padarinius ekstremaliosios situacijos židinyje. Pasikeitusios grėsmės ir giminingų CS pajėgų patirtis kare Ukrainoje parodė, kad būtina peržiūrėti CS pajėgų atliekamas funkcijas karo metu ir tobulinti jų pasirengimą atlikti šias funkcijas.

38. **CS sąveika su mobilizacijos ir priimančios šalies paramos sistema** užtikrins, kad ne tik taikos ar(ir) krizių metu, bet ir mobilizacijos ar karo atvejais būtų efektyviai remiamos ginkluotosios pajėgos, jei būtina, pritraukiama tarptautinė pagalba, atliekami gelbėjimo, paieškos ir neatidėliotini darbai, evakuojami gyventojai. CS subjektai ir pajėgos pasirengimo metu planuos tokias priemones, kad, likviduojant įvykius, ekstremaliuosius įvykius, krizes ir ekstremaliųjų situacijų padarinius visiems gyventojams, o ypač neįgaliesiems, būtų suteikta reikalinga pagalba.

39. **CS pajėgos**, priskirtos ministrams pavestoms valdymo sritims, **bus aprūpinamos individualiomis ir specialiosiomis priemonėmis, įranga, GIS bei technika** pagal atitinkamų valdymo sričių ministrų patvirtintus krizių ir ekstremaliųjų situacijų **priemonių standartus**. Taip siekiama užtikrinti veiksmingą ir suderintą CS pajėgų reagavimą į galimas krizes ir gresiančias ekstremaliąsias situacijas ir parengti jas reaguoti ne tik taikos metu, bet ir karo metu.

40. **Perspėjimo sistema bus kompleksiskai modernizuota**, siekiant užtikrinti, kad visi CS subjektai ir gyventojai laiku būtų perspėti, informuoti apie pavojus ir grėsmes. Atnaujinus techninę ir programinę įrangą, kad GPIS techniniai ir programiniai elementai derėtų su naujausia mobiliojo ryšio karta ir jos saugumo reikalavimais (5G), visi viešojo judriojo tinklo vartotojai, nusistatę mobiliuosius telefonus, trumposiomis žinutėmis gaus perspėjimo pranešimą į mobilųjį telefoną, taip pat bus ieškoma gyventojų perspėjimo būdų ir kitomis moderniomis priemonėmis. Bus kuriama ir naudojama **daugiakanalė komunikacijos platforma**, kurią sudarytų korinis ryšys, trumpųjų pranešimų siuntimas, trumpųjų pranešimų siuntimas į konkrečią vietą, transliavimas į TV ir (arba) radiją, internetu ir (arba) socialiniais tinklais, perspėjimas sirenomis, pateikiant informaciją į mobiliąsias programėles ar įrenginių darbatalius, el. paštu, telefonu, išankstinis perspėjimas („automatinis“ – nereikalaujantis atskiro sprendimo). Tobulinant perspėjimo sistemą, bus siekiama, kad perspėjimo pranešimai būtų skelbiami taip, kad juose pateikiama informacija būtų prieinama neįgaliesiems (perspėjimo pranešimai ir juose pateikiama informacija turi būti skelbiami lengvai suprantama paprasta ir aiškiai struktūruota valstybine ir labiausiai Lietuvoje vartojamomis kalbomis (lietuvių, anglų, rusų, lenkų) bei prieinamais bendravimo būdais: žodiniu, rašytiniu, garsiniu ir (ar) vaizdiniu informacijos perdavimo ir (ar) gavimo būdais naudojant Brailio raštą, vaizdo žinutes su vertimu į gestų kalbą.

¹¹ CS pajėgoms priskiriamos priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, policijos pajėgos, valstybės sienos apsaugos tarnybos, Lietuvos nacionalinei sveikatos sistemai priklausančių asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų pajėgos, teikiančios sveikatos priežiūros paslaugas įvykių, ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų metu, Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos pajėgos, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pajėgos, avarinių tarnybų, atliekančių neatidėliotinus darbus, pajėgos, ūkio subjektų pajėgos, parengtų savanorių ir NVO pajėgos.

41. CS pajėgos vystys pasirengimo reaguoti į branduolines ar radiologines avarijas, cheminių, biologinių, radioaktyviųjų medžiagų, įskaitant ir kovines medžiagas, aptikimo, identifikavimo, stebėsenos ir reagavimo pajėgumus. Pajėgumai bus vystomi aprūpinant CS pajėgas technika, įranga, GIS, priemonėmis. Bus plėtojamas bendradarbiavimas su užsienio šalių laboratorijomis, kurios atlieka tyrimus gynybos nuo masinio naikinimo ginklų srityse. CS pajėgos dalyvaus reguliariose bendrose CS pratybose.

42. **CS pajėgų personalo rezervas bus sudarytas** pirmiausia vidaus reikalų sistemos statutinėse įstaigose, įtrauktose į CS pajėgas. Buvę vidaus reikalų sistemos pareigūnai, atitinkantys Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto reikalavimus, bus įtraukiami į centrinių statutinės įstaigos personalo rezervą padėti centrinėms įstaigoms ir joms pavaldžioms įstaigoms vykdyti jų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytus uždavinius ir funkcijas. Numatomas buvimas rezerve – 5 metai ir ilgiau, be ne ilgiau, nei sukaks 65 metai. Esant tarnybiniam būtinumui, į rezervą įtraukti buvę pareigūnai, jei jie sutiks, bus pasitelkiami tarnybinėms pareigoms atlikti grąžinant juos į vidaus tarnybą. Į rezervą įtraukti buvę pareigūnai dalyvautų centrinės statutinės įstaigos ir jai pavaldžių įstaigų organizuojamuose mokymuose ar pratybose¹².

43. PAGD struktūros bus peržiūrėtos, siekiant užtikrinti CS funkcijos įgyvendinimo koordinavimą visoje Lietuvos teritorijoje, metodinės pagalbos teikimą CS subjektams. **Planuojama sukurti papildomų CS pareigybių PAGD centriniuose ir teritoriniuose struktūriniuose padaliniuose ir pavaldžioje įstaigose**, siekiant veiksmingiau vykdyti CS mokymą ir švietimą, rengti CS pratybas, organizuoti gyventojų apsaugą ekstremaliųjų situacijų, krizių ar karo metu.

44. PAGD pavaldžioje Ugniagesių gelbėtojų mokykloje bus įsteigtas **Civilinės saugos mokymo padalinys**, kuris ne tik mokys krizių valdymo ir CS, bet ir atnaujins esamas ir parengs naujas mokymų programas, kurias vykdant bus siekiama užtikrinti naujovišką, įtraukų ir lankstų mokymo procesą. Atsižvelgiant į tai, kad būtina stiprinti žmogiškuosius išteklius CS srityje, Ugniagesių gelbėtojų mokykla rengs CS specialistus, kurie užpildys stiprinamą CS užtikrinimo struktūrą tiek valstybės, tiek savivaldybių institucijose ir įstaigose. CS specialistai bus supažindinti su skirtingais gyventojų poreikiais, įskaitant skirtingas negalias turinčių asmenų poreikius, siekiant užtikrinti jiems tinkamą pagalbą. Šis Civilinės saugos mokymo padalinys kartu su PAGD teritoriniais struktūriniais padaliniais taip pat koordinuos savivaldos institucijų ir įstaigų, kaip pirminės CS grandies, pratybų turinio parengimą, siekiant pratybų proceso vientisumo ir tęstinumo. Mokymų ir pratybų klausimais **bus bendradarbiaujama su Lietuvos šaulių sąjunga ir NVO**. Kokybišką ir šiuolaikinius reikalavimus atitinkantį mokymą užtikrins ir reikiamų kompetencijų telkimas Ugniagesių gelbėtojų mokykloje, ir jos materialinės ir techninės bazės plėtimas.

45. **CS pajėgų personalo parengimą** reaguoti į ekstremaliuosius ir ypatingus įvykius, vykdyti gelbėjimo, paieškos ir neatidėliotinus darbus, šalinti įvykių padarinius, karo veiksmų ar kito ginkluoto konflikto metu, **būtina gerinti sukuriant naują, civilinės gynybos sampratą grįstą, mokymo programą**, taip stiprinant CS pajėgų tarptautinės humanitarinės teisės žinias ir įgūdžius veikti karo veiksmų zonose. Tikslinga panaudoti karių rengimo vykstant į tarptautines misijas praktiką. Atskirą dėmesį skirti CS pajėgų ir įgūdžių kėlimui GIS administravimo ir naudojimo srityje.

¹² Centrinės statutinės įstaigos mokymų (pratybų) trukmę nustatytų individualiai pagal kiekvienos įstaigos poreikius ir pareigybių veiklos specifiką nuo minimalios 40 val. per 5 metus trukmės, kas prilygtų šiai dienai vidaus tarnybos sistemos pareigūnams keliamo kvalifikacijos tobulinimui reikalavimo, iki maksimalaus 60 dienų.

46. Įgyvendinant KVCSĮ, **būtina pagal poreikį aktualizuoti ar sudaryti naujus tarptautinio bendradarbiavimo susitarimus, kuriuose didelį dėmesį skirti CS pajėgų mokymams ir pratyboms.** Bendradarbiaujant kompetentingoms valstybės institucijoms, toliau bus reguliariai vykdomi pasirengimo krizių valdymui ir CS mokymai, atnaujinti karinėms ir hibridinėms grėsmėms ir kita aktualia tematika, visų be išimties CS pajėgų atstovams, siekiant užtikrinti veiksmingą pasirengimą valdyti ekstremaliąsias situacijas ir krizes, vykdyti funkcijas karinių grėsmių kontekste, įtraukiant tarptautinius partnerius, savanorius ir NVO.

47. Stiprinant valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, atsakingų už ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir CS pajėgų parengtį, bus rengiamos atskiros žinybinės, tarpžinybinės bei prireikus tarptautinės bendros krizių valdymo ir CS pratybos, organizuojamos siekiant gerinti Lietuvos kariuomenės, civilinių mobilizacijos institucijų, CS pajėgų ir tarptautinių partnerių sąveiką ir bendradarbiavimą, ugdant gebėjimą vykdyti užduotis taikos bei karo metu ar kitų ginkluotų konfliktų atvejais. Savanoriai ir NVO bus skatinamos aktyviai dalyvauti CS pajėgų mokymuose ir pratybose.

48. Savanorių ir NVO, kaip sudėtinės CS pajėgų dalies, parengtį būtina stiprinti, pasitelkiant savanorių ir NVO pajėgas teikti humanitarinę pagalbą, vykdyti paieškos ir gelbėjimo ir kitus neatidėliotinus darbus, padėti CS subjektams vykdyti funkcijas, susijusias su krizių, ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų prevencija, valdymu ir padarinių šalinimu. **Savanoriai ir NVO bus įveiklinamos, sudarant pagalbos sutartis su CS subjektais,** vykdant nuosekliai ir į rezultatus orientuotą projektinę veiklą, įtraukiant jas į bendrus CS pajėgų mokymus, pratybas, prevencinę veiklą, pasitelkiant jas krizių ir (ar) ekstremaliųjų situacijų valdymo planuose numatytoms funkcijoms vykdyti, **taip pat sprendžiant savanoriškos veiklos išlaidų atlyginimo klausimus.**

49. Siekiant stiprinti policijos pajėgas ir **pritraukti policijos veiklai parengtus savanorius,** numatoma konceptualiai keisti Lietuvos Respublikos policijos rėmėjų ir (pagal poreikį) Policijos įstatymus, siekiant tobulinti policijos rėmėjų veiklos teisinį reguliavimą, įgaliojimų apimtį, plėsti aprūpinimą ir mokymą taip pat spręsti savanoriškos veiklos išlaidų atlyginimo klausimus. **Numatoma stiprinti ir savanorių ugniagesių grandį.**

ANTRASIS SKIRSNIS

VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJŲ IR ĮSTAIGŲ, ŪKIO SUBJEKTŲ IR KITŲ ĮSTAIGŲ ATSPARUMAS

50. CS tobulinimas turi būti grindžiamas jos subjektų ir visuomenės atsparumo didinimu, siekiant užtikrinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų, NVO ir kitų įstaigų veiklos tęstinumą ir gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų atlikimą, didinti pareigūnų, valstybės tarnautojų ir darbuotojų gebėjimą atpažinti grėsmes ir pavojus, stiprinti jų žinias ir įgūdžius, kaip apsisaugoti nuo grėsmių neigiamo poveikio ir pasirūpinti savo saugumu.

51. **Nacionalinio krizių valdymo centro** įkūrimas Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijoje yra viena iš svarbiausių priemonių, kuri užtikrins integruotą grėsmių ir pavojų analizę, jų prognozavimą, koordinuotą ir efektyvų pasirengimą krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms, nuolatinę situacijos stebėseną, vertinimą ir valdymą. Nacionalinio krizių valdymo centro atsiradimas sustiprins grėsmių, pavojų ir rizikų numatymo pajėgumus nacionaliniu mastu. Bus peržiūrėta Nacionalinės rizikos analizės metodika ir nustatyti suderinamumo su sektorinėmis ir CS subjektų atliekamomis rizikos analizėmis užtikrinimo būdai.

52. Ministerijų ir kitų valstybės institucijų įsitraukimą į krizių ir ekstremaliųjų situacijų prevenciją bei valdymą taip pat būtina stiprinti. Integruota CS suderins valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo krizėms veiklas su pasirengimu mobilizacijai. Valstybės institucijos ir savivaldybės sieks turėti **vieną operacijų centrą, kuris atliktų ir institucijos krizių, ekstremaliųjų situacijų bei mobilizacijos pasirengimo ir valdymo funkcijas**. Krizių ir ekstremaliųjų situacijų bei mobilizacijos valdymo mechanizmai institucijose būtų sujungti pakoregavus operacijų centrų ir mobilizacijos valdymo grupių sudarymo tipinius nuostatus.

53. CS yra valstybinė, savivaldybėms perduota, funkcija. Bus siekiama padidinti valstybės įsitraukimą į pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms ir jų valdymo procesus vietos lygmeniu. Ministerijų vaidmuo – koordinuoti ministerijos ir ministrui pavestoms valdymo sritims priskirtų valstybės institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų, kurių veiklos tęstinumas yra būtinas, pasirengimą krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms. KVCSI numatyta, kad kiekvienoje ministerijoje turės būti paskirti ir pagal specialią programą apmokyti atsakingi **„parengties pareigūnai“** (siekiant veiklos nuoseklumo tikslinga, kad jie veiktų ministerijų padaliniuose, kuriems pavesti uždaviniai ir funkcijos, susijusios su politikos formavimu krizių valdymo ir civilinės saugos srityje ir (ar) šios politikos įgyvendinimo organizavimu ir koordinavimu, kartu galimai išlaikant ir jų pavaldumą ministerijų vadovybei). Šie **parengties pareigūnai koordinuos** ir savivaldybių pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms ministrui pavestose valdymo srityse. Didesnis valstybės įsitraukimas neeliminuos savivaldos atsakomybės – tvarūs CS mechanizmai ir kompetencijos turės būti tobulinami savivaldos lygmeniu. **Savivaldybėse taip pat bus skiriami parengties pareigūnai, kurie organizuos savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų esančių tos savivaldybės administracinėje teritorijoje, pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms** ir koordinuos savo veiklą krizių valdymo ir CS srityje su atitinkamais ministerijų parengties pareigūnais. Valstybės institucijų ir įstaigų parama pasireikštų visų pirma koordinacine, metodine pagalba.

54. Valstybinis krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planas, valstybės institucijų ir įstaigų krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planai, savivaldybių, ūkio subjektų ir kitų įstaigų ekstremaliųjų situacijų valdymo **planai bus atnaujinti** siekiant jų **turinį sinchronizuoti** tarpusavyje ir garantuoti efektyvų valdymą. Valstybiniame krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo plane bus apibrėžtos visos CS pajėgų ir institucijų, dalyvaujančių valdant ekstremaliąsias situacijas ar šalinant jų padarinius, funkcijos, būtinos ekstremaliųjų situacijų metu, nesiejant su ekstremaliosios situacijos pobūdžiu, o Nacionalinėje rizikos analizėje nustatytų didelės ir labai didelės rizikos grėsmių valdymas bus aprašytas išsamiau. Valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų valdymui (sklandžiam sprendimų priėmimui) optimizuoti bus surengti CS subjektams mokymai ir pratybos, kad būtų galima patikrinti tikslingumą priemonės – **vadovavimo ir valdymo procedūromis sujungti visas 60 savivaldybių į kelis regioninio lygmens koordinacinius vienetus**. Šių vienetų veiklą, koordinuojant valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų valdymą, atitinkamai koordinuotų ir kontroliuotų atsakinga už ekstremaliosios situacijos valdymą institucija arba, kol nepaskirtas valstybės operacijų vadovas, Nacionalinis krizių valdymo centras.

55. **Pasirengimas galimai branduolinei ar radiologinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje** bus užtikrintas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintu Valstybinių gyventojų apsaugos planu branduolinės ar radiologinės avarijos atveju ir 2022–2026 metų Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių planu. Atsižvelgiant į šio klausimo horizontalumą,

būtiną užtikrinti ir jo koordinavimą tinkamu lygiu, žinybinis koordinavimas vienoje srityje nėra pakankamas. Numatytos ir įsigytos specialiosios priemonės radiologiniam monitoringui (avarijai nustatyti ir institucijoms bei gyventojams perspėti; avarijos eigai stebėti ir eigai prognozuoti; aplinkos radioaktyviajam užterštumui nustatyti; maisto produktų, jų žaliavų, geriamojo vandens ir pašarų būklės kontrolei, radiacinei žvalgybai). Šiame plane kai kurioms priemonėms numatytas finansavimas turėtų būti tęsiamas, pvz., RSC administruojamų ankstyvojo radiacinio pavojaus perspėjimo sistemos RADIS stotims atnaujinti, šių stočių nuolatinei priežiūrai. RADIS sistema yra vienas iš pagrindinių informacijos apie įvykusią branduolinę ar radiologinę avariją šaltinių. Negavus laiku duomenų iš RADIS sistemos, skubiųjų apsaugomųjų veiksmų (slėpimasis, skydliaukės blokavimas jodu, evakavimas) taikymas būtų pavėluotas, nebeefektyvus ir darytų neigiamą poveikį Lietuvos gyventojų sveikatai. Svarbus bus CS pajėgų valdymo ir koordinavimo infrastruktūros sukūrimas, jų veiklai vykdyti būtinų apsaugojimo ir kitų priemonių bei gyventojų informavimo, evakavimo, švarinimo ir apsaugos priemonių užtikrinimas.

56. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų atsparumas grėsmėms ir jų pasirengimas apsaugoti gyventojus tiesiogiai priklauso nuo CS subjektų turėjimo reikiamo kiekio atsargų asmeninių apsaugos priemonių užtikrinti veiklos tęstinumą ekstremaliųjų situacijų ar kitais ypatingais atvejais. **Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 17 d. nutarimo Nr. 286 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo atitinkamų nuostatų įgyvendinimo“ tinkamas įvykdymas bus viena iš svarbiausių CS infrastruktūros stiprinimo priemonių.** Šis nutarimas bus tikslinamas siekiant jį papildyti, kad CS subjektai, kurie privalo kaupti būtiną veiklos tęstinumo ir asmeninės apsaugos priemones, bet patys neatlieka pavojaus ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės, kaupiamą atsargą Nacionalinėje rizikos analizėje nustatytiems labai didelės ir (ar) didelės rizikos galimiems pavojams. Bus peržiūrėtas CS subjektų, kurie privalo kaupti būtiną atsargą ir priemones, sąrašas. Taip pat turės būti patikslinti pačių kaupiamų priemonių apibrėžimai bei principai ir kriterijai, kuriais vadovaujantis jie kaupiami, kad neliktų neaiškumo ir dviprasmybių. Valstybės ir savivaldybių institucijos, ūkio subjektai, kurie teisės aktų nustatyta tvarka steigia ESOC, šiuos duomenis galės kaupti ir atnaujinti informacinėje sistemoje, skirtoje krizėms ir (arba) ekstremaliosioms situacijoms valdyti.

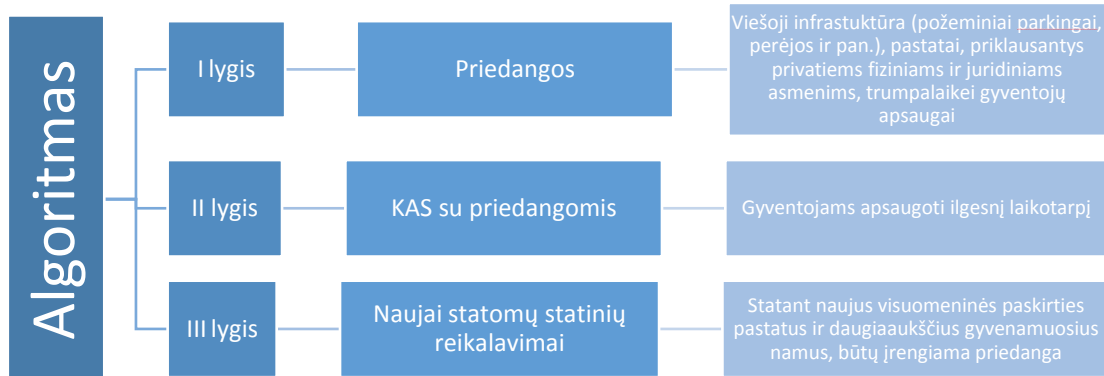
57. Informacinė sistema valstybės ir savivaldybių institucijų, ūkio subjektų ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų sujungs į bendrą informacinį lauką realiuoju laiku. Minėta sistema įgalins CS subjektus skaitmenizuoti pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms (inventorizuoti materialinius išteklius, susiejant juos su ES valdymo planais, šiuos planus rengti, naujinti) ir jų valdymo procesus (gelbėjimo darbų, evakavimo ir kt. koordinavimą) – sudarys galimybes operacijų centrams operatyviai apdoroti vienodo formato duomenis ir kitą informaciją ir jais keistis saugiais kanalais.

58. **Bus įrengiamos saugios darbo vietos operacijų centrų veiklai užtikrinti.** Operacijų centrų veiklai turi būti užtikrintos saugios darbo vietos, kad jų darbas taip pat galėtų būti organizuojamas nuotoliu arba iš kitos, geografiškai saugios vietos. Saugios darbo vietos bus įrengtos visose valstybės ir savivaldybių institucijose ar įstaigose, kuriose veikia operacijų centrai, jei institucijos ar įstaigos atlikta galimų pavojų ir rizikų analizė nerodo, kad institucijai ar įstaigai būtina įsirengti slėptuvę. Saugių darbo vietų įrengimo reikalavimai (kriterijai) bus sugriežtinti pagal slėptuvių, KAS ir priedangų poreikio nustatymo, parinkimo, žymėjimo, jų parengties organizavimo ir naudojimo tvarką.

59. Savivaldybių pasirengimas gyventojams evakuoti bus didinamas siekiant užtikrinti organizuotą savivaldybės iki 25 % gyventojų, pirmumo tvarka – asmenų, kuriems reikalinga socialinė globa, neįgaliųjų ir juos prižiūrinčių ir slaugančių asmenų, nėščių moterų, pateikusių medicinos pažymą apie nėštumą, arba kai akivaizdu, kad jos nėščios, šeimų, kuriose yra mažamečių vaikų, pagyvenusių asmenų evakavimą, numatant tam reikalingas transporto priemones, atliekant gyventojų surinkimo, tarpinio gyventojų evakavimo ir gyventojų priėmimo vietų inventorizavimą ir parengimą, pažymėjimą, maršrutų parinkimą. Bus bendradarbiaujama su kaimyninių NATO ir ES valstybių kompetentingomis institucijomis siekiant saugiai evakuoti gyventojus ir laikinai juos priimti.

60. Gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai ar karo metu¹³, gyventojai galės apsisaugoti nuo atsiradusių gyvybei ar sveikatai pavojingų veiksnių priedangose – KAS ir kituose pastatuose, patalpose, inžineriniuose statiniuose ar kituose objektuose, skirtuose trumpalaikiai (iki kelių valandų) apsaugai slėpimosi metu¹⁴. Savivaldybės paženklinės identifikuotos viešosios infrastruktūros objektus, tinkamus priedangai. Bus parengta mobilioji aplikacija ir interaktyvūs žemėlapiai. **KAS ir priedangų tinklas bus plečiamas** siekiant, kad **iki 50 % Lietuvos gyventojų** turėtų galimybę išvengti gyvybei ar sveikatai pavojingų veiksnių, kilus oro pavojui, (ne)tiesioginio apšaudymo grėsmėms karinės agresijos metu. Bus siekiama didinti priedangų ir KAS pritaikymą neįgaliesiems. Priedangų identifikavimą ir ženklavinimą organizuos savivaldybių administracijų direktoriai, šį procesą koordinuos ir metodinę pagalbą teiks PAGD. Planuojama priedangose sutelkti būtiniausias kolektyvines apsaugos priemones (sausio maisto paketus, pirmosios medicinos pagalbos ir kitas būtiniausias apsaugos priemones).

61. Priėmus KVCSĮ, nustatyti naujos statybos reikalavimai – statant naujus visuomeninius pastatus (kuriuose vienu metu gali būti daugiau nei 100 asmenų) arba aukštybinius gyvenamuosius namus (daugiau nei 5 aukštų) kartu įrengiama priedanga. Taip pat bus ieškoma būdų, kaip labiau įtraukti privačias iniciatyvas – skatinti ir padėti gyventojams įsirengti jas esamuose gyvenamuosiuose pastatuose (tiek daugiabučiuose, tiek vienbučiuose). Šio veiksmo įgyvendinimo priemonės bus ir (ne)finansinio motyvavimo priemonės, ir reikalingos informacijos gyventojams suteikimas, priedangų įrengimo rekomendacijos ir kt.

¹³ Kilus oro pavojui, nuo (ne)tiesioginio apšaudymo grėsmės karinės agresijos metu (nuo netiesioginių atakų iš orlaivių, raketų, artilerijos ugnies, nuo skeveldrų, nuolaužų, sprogimo smūgio bangų, atsiktikinių kulų).

¹⁴ Karo (kinetinių grėsmių) metu gyventojai galės saugotis priedangose (įprasti KAS be rūšių (cokolinių aukštų) nėra tam tinkami).

2 schema. Priedangų ir KAS, užtikrinančių priedangą, plėtra.

62. Lėšų, reikalingų valstybinei (valstybės perduotos savivaldybėms) CS funkcijai vykdyti, planavimo, pervedimo savivaldybėms ir savivaldybių atsiskaitymo už šias lėšas tvarkos aprašas bus parengtas, o **lėšų poreikio apskaičiavimo metodika**¹⁵ **atnaujinta** taip, kad valstybės deleguota CS funkcija būtų finansuojama pakankamai atsižvelgiant į savivaldybės nustatytą pavojų ir grėsmių spektrą, gyventojų skaičių ir nustatomas valstybines ekstremaliųjų situacijų prevencijos užduotis savivaldybėms. Tikslinga užtikrinti, kad **CS veikla savivaldybėse būtų organizuojama planingai**, taikomi strateginio planavimo pagrindai, suplanuotoms priemonėms **numatomas finansavimas**, tokiu būdu užtikrinant pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, jų prevenciją ir valdymą. **Savivaldybių patirtų nuostolių ekstremaliosios situacijos ar krizės metu kompensavimas** bus reglamentuotas atskira žalos kompensavimo tvarka, grįsta aiškiais atskirais kriterijais.

63. COVID-19 ligos sukelta pandemija atskleidė sveikatos sistemos turimos infrastruktūros bei specialistų kompetencijų ir pasirengimo stiprinimo greitai ir efektyviai reaguoti į kylančias grėsmes poreikį. Efektyvus pasirengimo ir atsako į kylančias grėsmes planavimas, įskaitant ilgalaikį sisteminių parengties finansavimą, investicijų į sveikatos sistemų pajėgumų didinimą ir veiksmingumą, yra labai svarbūs. Siekiant gerinti Lietuvos nacionalinė sveikatos sistemos pasirengimą galimoms grėsmėms, stiprinti šios sistemos institucijų pajėgumus, leidžiančius operatyviai ir efektyviai veikti (reaguoti) krizių ir ekstremaliųjų situacijų atvejais, taip pat karinių operacijų metu ir vykdant priimančiosios šalies paramą, juos išlaikyti, **bus didinamas sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūros atsparumas ir pritaikymas ekstremaliosioms situacijoms ir krizėms**, užtikrinamas tinkamas veiksmų koordinavimas, kad būtų suvienijamos visų ir visais lygiais subjektų (įskaitant privatų sektorių, savanorius, NVO) pastangos, užtikrinamas efektyvus bendradarbiavimas, savalaikis ir operatyvus keitimasis informacija bei duomenimis, vykdoma ekstremaliosioms situacijoms, krizėms svarbių sveikatos priežiūros pajėgumų (žmogiškųjų, materialinių) stebėseną (skaitmenizuoto sveikatos priežiūroje įstaigų duomenų rinkimo proceso modulio parengimas), sveikatos priežiūros specialistų mokymai, kompetencijų, siekiant teikti sveikatos priežiūros paslaugas (įskaitant psichologinę pagalbą), tobulinimas ekstremaliųjų situacijų, krizių metu.

64. Valstybės rezervo politika bus peržiūreta siekiant nustatyti kaupiamų materialinių išteklių atsargų prioritetus, nomenklatūrą ir kiekius, įvertinti rezervavimo sutarčių sistemos veiksmingumą. Numatoma efektyvesniam **valstybės rezervo koordinavimui**, kaip planuota Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane¹⁶, geriau užtikrinti kaupiamą valstybės materialinių išteklių atsargų rezervą. **Tikslinga peržiūrėti valstybės rezervo sudarymo principus** ir nustatyti mechanizmą, kaip valstybė nuosekliai užtikrintų finansavimą ir turėtų efektyviai

¹⁵ CS funkcijai atlikti biudžeto lėšų poreikis kasmet skaičiuojamas vadovaujantis Valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. 1V-218 „Dėl Valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“. Metodikoje numatyta, kad biudžeto lėšų poreikis savivaldybei valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) CS funkcijai atlikti metams sudaro: lėšos, skirtos darbo užmokesčiui ir įmokoms socialiniam draudimui, lėšos, skirtos techninių perspėjimo sirenomis sistemos priemonių eksploatacijai ir techninei priežiūrai, ir lėšos, skirtos kitoms išlaidoms.

¹⁶ Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 11.3.4 papunktis (įgyvendinimo terminas 2021 m. IV ketv. – 2022 m. IV ketv.); Valstybės rezervo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto pateikimas svarstyti Vyriausybei numatytas 2022 m. III ketv., įtraukta į Vyriausybės 2021–2024 m. teisėkūros planą, kuriam pritarta Vyriausybės 2021 m. kovo 18 d. pasitarime (protokolo Nr. 22 1 klausimas).

apsirūpinti reikiamomis materialinių išteklių atsargomis. Svarstant iš esmės valstybės rezervo sudarymo, kaupimo ir tvarkymo keitimo klausimus, kartu turėtų būti aptariamas ir valstybės rezervo administravimas (valstybės rezervo koordinavimo, tvarkymo, saugojimo funkcijos ir jų vykdytojai), prireikus kartu teikiami pasiūlymai dėl valstybės rezervo administravimo tobulinimo.

65. **Nacionalinis krizių valdymo centras** atliks valstybės rezervo koordinatoriaus vaidmenį, prisidėdamas prie valstybės rezervo bei materialinių išteklių atsargų planavimo ir užtikrinimo koordinavimo, nustatydamas valstybės rezervo užduočių gaires, pagal kurias valstybės rezervo tvarkytojai galėtų planuoti ir įgyvendinti priemones (nustatyti adekvatų ir racionalų rezervo kiekį ir nomenklatūras) toms užduotims įgyvendinti. Valstybės rezervo poreikių planavimas remsis labiausiai tikėtiniais ir didžiausią žalą galinčiais sukelti ekstremaliųjų situacijų scenarijais, aprašytais nacionalinėje ir žinybinėse galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizėse¹⁷ bei aktualiausiais jungtiniais grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimais, taip bus užtikrinamas valstybės rezervo poreikių suderinamumas su mobilizaciniais ir karinės gynybos poreikiais.

66. NATO krizių atsako valdymo priemonių įgyvendinimo nacionalinės gairės bus parengtos, siekiant horizontaliai užtikrinti nacionalinių veiksmų suderinamumą su NATO krizių valdymo veiksmis. Taip pat reikės parengti **nacionalinį NATO atsparumo tikslų įgyvendinimo planą** ir jį įgyvendinančias priemones. NATO atsparumo tikslų pagrindu būtina nusistatyti nacionalinius atsparumo uždavinius ir juos įgyvendinti. Taip pat bus rengiamos įvairaus lygmens ir pobūdžio pratybos veiklos tęstinumo planams įvertinti.

67. Pasirengimą įgyvendinti ES integruotą politinio atsako į krizes mechanizmą ir ES solidarumo sąlygą užtikrins nacionalinės tvarkos parengimas. Atitinkamai bus planuojamos priemonės, siekiant **didinti integraciją į ES CS mechanizmą ir prisidėti prie ES atsparumo tikslų CS srityje įgyvendinimo**. Bus inicijuotas **valstybės ir savivaldybių institucijų ar įstaigų veiklos nepalankiomis sąlygomis testavimas**. Dėl klausimo horizontalumo Nacionalinis krizių valdymo centras įsitrauks koordinuojant paminėtų priemonių įgyvendinimą.

TREČIASIS SKIRSNIS VISUOMENĖS ŠVIETIMAS IR GYVENTOJŲ SAVISAUGOS KULTŪRA

68. Gyventojų švietimui bus skiriama daugiau dėmesio ir jis bus prieinamas daugumai gyventojų, pritaikytas ir orientuotas į tikslines grupes ir atliekamas prieinamais bendravimo būdais. Nors leidžiami įvairūs leidiniai, kuriais siekiama stiprinti gyventojų švietimą CS klausimais, jais neužtikrinama pakankamai efektyvi ir paveiki informacijos sklaida. Bus siekiama pereiti prie suasmeninto švietimo apie CS. Mokymas bus skirtas tikslinėms gyventojų grupėms ir kategorijoms.

69. Bus atnaujinta gyventojų švietimui svarbi informacija, skelbiama Lietuvos pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms interneto svetainėje www.lt72.lt, nes vien tik internetinė versija nėra patogi visoms, ypač technologiškai mažiau pažengusioms gyventojų grupėms. Svetainės turinio pasiekiamumą (auditoriją išplės) padidins įdiegta **daugiakanalė komunikacijos platforma**. Įgyvendinus šią priemonę, svarbi informacija apie įvairias grėsmes gyventojams bus skelbiama

¹⁷ Nacionalinė ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė yra rengiama pagal ES CS mechanizmą ir yra atnaujinama kas 3 metus, o, remiantis ja ir PAGD direktoriaus 2011 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. 1-189, „Dėl Galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės atlikimo rekomendacijų patvirtinimo“, rengiamos žinybinės galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės.

vienoje visuomenei žinomoje vietoje, pasiekama ir prieinama kiekvienam gyventojui priimtinu būdu atsižvelgiant į jo poreikius.

70. Bus atliktas kompleksinis tyrimas (reprezentatyvi gyventojų apklausa ir diskusijų grupės su tikslinėmis auditorijomis) apie gyventojų savisaugos žinių CS srityje būklę, jų pasirengimą krizėms, ekstremaliosioms situacijoms, hibridinėms ir karinėms grėsmėms. Tyrimas identifikuos tikslines ir pažeidžiamiausias gyventojų grupes, jų gebėjimą atpažinti įvairias grėsmes, CS žinių ir įgūdžių lygį. Tyrimo rezultatai sudarys geras prielaidas valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms planuoti gyventojų švietimo priemones, CS programų, orientuotų į naujas grėsmes ir gyventojų savisaugos žinių lygio stiprinimą, atnaujinimą ir parengimą; įgyvendinti strategines komunikacijos kampanijas, skirtas savisaugos kultūrai stiprinti, kartu su kitomis CS pajėgomis, NVO, Lietuvos šaulių sąjunga ir žiniasklaida. Tikslinga tokius tyrimus kartoti kas trejus metus, siekiant patikrinti taikytų priemonių poveikį.

71. Įgyvendinant Seimo 2022 m. gegužės 17 d. nutarimą Nr. XIV-1102 „Dėl Nacionalinės darbotvarkės „Lietuvos Respublikos piliečių rengimo pilietiniam pasipriešinimui strategija“ patvirtinimo“, į Nacionalinės darbotvarkės „Lietuvos Respublikos piliečių rengimo pilietiniam pasipriešinimui strategija“ įgyvendinimo planą, ar pagal poreikį ir į kitus dokumentus aktualu įtraukti šias priemones:

71.1. **parengta atskira standartizuota CS pagrindų pamoka**, pritaikyta ir privaloma visiems bendrojo lavinimo lygiams ir visų mokyklų moksleiviams;

71.2. atnaujintos ir įgyvendintos CS mokymo temos bendrojo lavinimo mokyklų programose, į jas integruojant pasirengimo karinėms ir hibridinėms grėsmėms temas;

71.3. kartu su Lietuvos šaulių sąjunga, NVO ir kitomis CS pajėgomis bus inicijuota ir organizuota savivaldybių gyventojų **plataus masto prevencinė švietimo kampanija, skirta visuomenės atsparumui hibridinėms ir karinėms grėsmėms didinti**.

71.4. Bus atnaujinta išsami informacija įprastomis formomis (knygos, brošiūros, vaizdo medžiaga, internetas, socialiniai tinklai) piliečiams apie jų vaidmenį esant skirtingoms situacijoms (ekstremaliajai situacijai, krizei, mobilizacijai, karo padėčiai), kartu ieškant naujoviškų, šiuolaikiškų, įvairias visuomenės grupes pasiekiančių būdų, pasitelkiant NVO, bendruomenines organizacijas ir gyvenamųjų vietovių bendruomenes, žiniasklaidą. Informacija bus pritaikyta ir skirtingą negalią turinčių asmenų grupėms (parengiant ją lengvai suprantama kalba, garso įrašais, Brailio raštu, gestų kalba ir kt.) bei lietuviškai nekalbantiems asmenims.

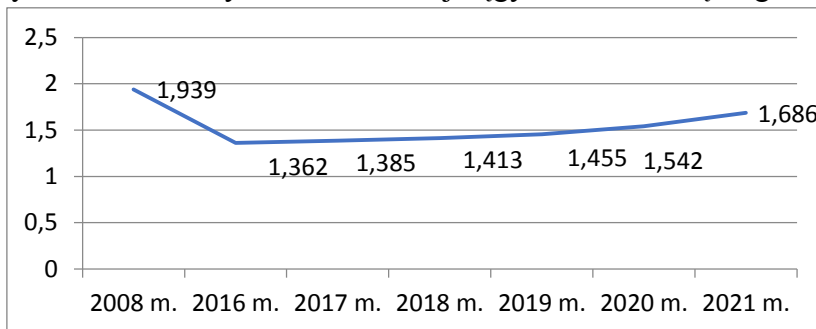
72. Gyventojai bus įvairiomis komunikacinėmis priemonėmis skatinami patys pasirengti ekstremaliosioms situacijoms ir krizėms – sukaupti atsargų, užsitikrinti savarankišką išgyvenimą 3 paras.

VI SKYRIUS

CS STIPRINIMO IR PLĖTROS KONCEPCIJOS NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMAS

73. KVCSI nustatyta, kad krizių valdymo ir CS sistema (išskyrus ūkio subjektus) finansuojama iš valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir kitų teisėtų finansavimo šaltinių, o ūkio subjektai – iš savo sukauptų lėšų. Savivaldybėms CS funkcija yra valstybės perduota. 2021 m. savivaldybėms buvo skirta 1 686 183,52 euro (2020 m. – 1 542 000 eurų, 2019 m. – 1 455 000 eurų, 2018 m. – 1 413 000 eurų, 2017 m. – 1 385 000 eurų, 2016 m. – 1 362 000 eurų). Tačiau CS funkcijos finansavimas vis dar nepasiekė ikikrizinio laikotarpio finansavimo, kai 2008 m. CS funkcijai buvo skirta 1 939 000 eurų dotacijų. Kiekvienais metais didžioji dalis dotacijų skiriama

darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms (2021 m. – apie 79 % visų biudžeto lėšų, 2020 m. – 80 %, 2019 m. – 75 %, 2018 m. – 76 %). Likusi biudžeto lėšų dalis skiriama techninių perspėjimo sirenomis sistemos priemonių eksploatacijai ir techninei priežiūrai (2021 m. – apie 11 %, 2020 m. – 11 %, 2019 m. – 10 %, 2018 m. – 13 %) bei kitoms išlaidoms. Savivaldybės gali skirti lėšų CS atskirai iš savivaldybės biudžeto asignavimų. 2021 m. 27 savivaldybės pačios skyrė 1 335 060,69 euro, t. y. 79 % savivaldybėms CS funkcijai įgyvendinti skirtų asignavimų sumos.

7 pav. Valstybės biudžeto lėšos, skirtos savivaldybėms valstybinei CS funkcijai atlikti (mln. eurų)

74. **2022 m. CS savivaldybėms skirta 1,85 mln. eurų** savivaldybių CS darbuotojų pareigybėms išlaikyti bei perspėjimo sirenomis sistemos techninei priežiūrai. **2023 m. CS savivaldybėms skirta 4,31 mln. eurų.** CS efektyvus veikimas ir toliau turi būti susietas su nuosekliu jos finansavimu.

75. Be to, **PAGD kaupia valstybės rezervo CS priemonių atsargas**, jas saugo ir atlieka jų techninę priežiūrą. Atsargoms įsigyti, jų darbinei būklei palaikyti, techninei priežiūrai užtikrinti, valstybės rezervo sandėlių priežiūrai saugomų atsargų saugumo reikalavimams įgyvendinti bei saugojimo išlaidoms padengti **2020 m. buvo skirta 5 493,4 tūkst. eurų, 2021 m. – 961 tūkst. eurų, 2022 ir 2023 m. lygiai tapati suma – 961 tūkst. eurų.** PAGD CS funkcijai vykdyti **2020 m. buvo skirta 949,3 tūkst. eurų, 2021 m. – 1 190,7 tūkst. eurų, 2022 m. – 1 683 tūkst. eurų, 2023 m. – 1 571 tūkst. eurų.**

76. 2022 m. PAGD pagal kompetenciją įgyvendinti Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių planą buvo skirta **1 451 tūkst. eurų, 2023 m. – 1 354 tūkst. eurų.** Kitoms VRM pavaldžioms įstaigoms ir pačiai VRM 2022–2023 m. pasirengimui galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje skirta iš viso **3 033 tūkst. eurų.** Kitiems asignavimų valdytojams 2022–2023 m. skirtos lėšos Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių planui vykdyti sudarė **9 642 tūkst. eurų.** Valstybės dotacija savivaldybės šiam planui vykdyti 2022 m. sudarė **9 266 tūkst. eurų, o 2023 m. skirta 1 730 tūkst. eurų.**

Lentelė. CS skirti asignavimai 2020–2023 m. (tūkst. eurų)¹⁸

Priemonės pavadinimas	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Iš viso
-----------------------	---------	---------	---------	---------	---------

¹⁸ Pastaba. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos rezervinėje programoje 2023 m. VRM yra rezervuota lėšų (26 410 tūkst. eurų) Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių planui vykdyti. Asignavimai bus perduoti VRM, kai bus parengtas ir patvirtintas atitinkamas pažangos priemonės aprašas.

Vykdyti CS funkcijas (PAGD Civilinės saugos valdybos darbuotojų darbo užmokestis ir GPIS palaikymas)	1 340	1 435	1 683	1 571	6 029
Sukaupiti reikiamas valstybės rezervo CS priemonių atsargas, jas saugoti ir atlikti jų techninę priežiūrą	961	961	961	961	3 844
Pagal PAGD kompetenciją įgyvendinti Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių planą		4 873	1 451	1 354	7 678
Pagal Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie VRM kompetenciją įgyvendinti Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių planą			739	105	844
Pagal Policijos departamento prie VRM kompetenciją įgyvendinti Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių planą			564	150	714
Pagal Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos kompetenciją įgyvendinti Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių planą			748	72	820
Pagal VRM kompetenciją įgyvendinti Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių planą			500	155	655
Koordinuoti savivaldybių CS funkcijos vykdymą	1 542	1 698	1 857	4 310	9 407
Koordinuoti savivaldybių pagal kompetenciją įgyvendinamo Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių plano vykdymą		2 548	9 266	1 730	13 544

Kitiems asignavimų valdytojams skirtos lėšos Valstybės institucijų ir savivaldybių pasirengimo galimai radiologinei ar branduolinei avarijai Baltarusijos atominėje elektrinėje priemonių planui vykdyti			3 484	6 158	9 642
Iš viso:	3 843	11 515	21 253	16 566	53 177

77. Konceptijos uždaviniai būtų įgyvendinti suplanuojant juos įgyvendinančias ilgalaikės Civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programos priemones. **Programą numatoma įgyvendinti 2023–2030 metais.** Jai įgyvendinti reikalingos lėšos būtų planuojamos Strateginio valdymo įstatymo ir kitų teisės aktų, nustatyta tvarka, jas planuotų krizių valdymo ir CS sistemos subjektai. Papildomi Civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programos finansavimo šaltiniai galėtų būti tarptautinių organizacijų ir fondų parama.

78. Į Civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programą ir jos pažangos priemones siūloma įtraukti nuostatas, kurių reikia sukurti instrumentui, pagal kurį atrankos būdu būtų skiriamos valstybės biudžeto lėšos krizių valdymo ir CS sistemos subjektų (išskyrus ūkio subjektus ir veiklos vykdytojus) iniciatyvoms, skirtoms minėtų subjektų atsparumui ir veiklos tęstinumui stiprinti, pasirengti įvykiams, ekstremaliesiems įvykiams ir ekstremaliosioms situacijoms ir užtikrinti jų prevenciją. Tokiu būdu konkurso tvarka kasmet būtų atrenkami ir finansuojami didžiausią naudą sukuriantys ir aktualiausias problemas atliepiantys valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų ir NVO pasiūlyti projektai, susiję su krizių valdymu ir CS.

VII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

79. Konceptijos tikslų ir uždavinių vykdymą koordinuos VRM, kai bus įgyvendinama Civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programa. Įgyvendinant šią programą 2023–2030 m., bus vadovaujamosi Strateginio valdymo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Strateginio valdymo metodikos patvirtinimo“.